

De poëtische koormuziek van Rudi Tas

La Chanson d'Ève [choeur mixte a capella]

Vlaanderens bijdrage tot de Franstalige symbolistische literatuur is niet gering geweest. Naast Maurice Maeterlinck, Max Elskamp en Georges Rodenbach verdient ook de Franstalige Gentenaar Charles Van Lerberghe (1861-1907) een plaats. In 1904 schreef deze 'La chanson d'Ève', een omvangrijke dichtbundel die verhaalt over de evolutie van de (eerste) vrouw van jong meisje, over volwassen vrouw tot oude vrouw aan de drempel van de dood. In de gevoelswereld van deze gedichten staat de wisselwerking tussen de persoonlijke verwachtingen en datgene wat het leven en de wereld kan bieden centraal. Met een opmerkelijke gevoeligheid voor de vrouwelijke sensualiteit en sentimentaliteit, ontwikkelt Van Lerberghe een ragfijn pantheïstisch symbolisme rond 'l'âme chantante qui se trouve à l'univers qu'elle a chanté'.

Uit deze bundel selecteerde Rudi Tas zes liederen die samen 'La Chanson d'Ève' (1998) vormen. De neo-romantische liederen zijn geschreven in een variabele metriek, maar vooral in een vloeiende en melodische taal die aansluit bij de arcadische, paradijselijke sfeer van onschuldig verlangen die de teksten kenmerkt. Elk lied heeft zijn eigen klankrijk kleurdecor waarin een subtiele sfeerschepping uiting geeft aan de diepere inhoud van de verzen. 'La Chanson d'Ève' - een opdrachtwerk van het Vocaal Ensemble Musa Horti - werd in 1998 bekroond met de eerste prijs in de internationale compositiewedstrijd van Tours (Frankrijk).

Miserere [voor cello en gemengd koor]

In het begin van het werk creëert het koor met één lang aangehouden akkoord de harmonische en atmosferische onderlaag waarboven de cello zijn melancholische cantilene inzet. In het geagiteerde middendeel (Deciso) scandeert het koor de tekst en voert het werk naar een dynamische climax. Na een cadens van de cello-solo keert de verstilde atmosfeer van de aanvang terug. Hoe essentieel de rol van het koor ook is, toch worden geen onoverkomelijke technische eisen gesteld. De cellopartij daarentegen is wél bijzonder virtuoos. Het hele gamma aan speeltechnieken - (drie)dubbelgrepen, pizzicato en spiccato, klankeffecten met flageoletti en 'sul ponte'-spel passeert de revue en tegen het eind van het werk worden de uiterste grenzen van de cello verkend.

Tenebrae

'Tenebrae' (1995) inspireert zich op heel wat meer recente technieken en stijlen m.n. spreekkoor, atonaliteit, polytonaliteit, moderne modaliteit en de jazz. 'Tenebrae' is een dramatische cantate voor sopraansolo, spreker, strijktrio, 3 koorsolisten, gemengd koor en klein slagwerk. De tekst werd samengesteld uit hoofdzakelijk religieuze bronnen m.n. de bijbelse boeken Wijsheid en Ecclesiasticus en de liturgie van Goede Vrijdag, maar bevat ook fragmenten uit 'Hamlet' van William Shakespeare.

Het leven staat centraal in dit werk, maar ook de dood als een onontkoombaar gegeven is steeds aanwezig. Kernidee is het licht van het leven dat uitmondt in de duisternis van de dood die op zijn beurt de geboorte van het 'Lux aeterna' of het eeuwige licht inhoudt. Muzikaal wordt deze overgang van licht-duisternis-eeuwig licht verklankt in vier doorgecomponeerde delen. De titels van deze onderdelen verraden de gebruikte componeertechniek: 'A time to speak' is een spreekkoor, in 'A time to sing' treedt het cantabile op de voorgrond, 'A time to laugh' maakt gebruik van 'jazzy'

stijlfiguren, terwijl 'A time to mourn' het duistere van de atonaliteit, modaliteit en polytonaliteit opzoekt. 'Tenebrae' werd geschreven in opdracht van VRT-Radio 3 en in memoriam opgedragen aan componist Jan Decadt.

Magnificat

Het 'Magnificat', de jubelzang van Maria na het bezoek van de engel Gabriel, is met zijn zeer gevarieerde tekstinhoud en snelle afwisseling van stemmingen voor talrijke componisten een bijzonder dankbare tekst. Ook Rudi Tas laat zich in zijn toonzetting van het 'Magnificat' (1998) leiden door inhoud en expressieve kracht van de verschillende tekstsegmenten. De wijze waarop de tekst formeel gestalte krijgt is evenwel hoogst origineel: het doorgecomponeerde 'Magnificat' is in feite een ononderbroken reeks karaktervariëaties waarvan de muzikale inhoud en expressie in een perfect verlopend continuüm naadloos aansluiten bij de tekstinhoud. Ook de cyclische muzikale structuur werd door de tekst ('Sicut erat in principio', zoals het was in het begin) ingegeven. De bezetting van dit 'Magnificat' (sopraan-solo, drie koorsoli en gemengd koor) is schijnbaar beperkt maar wordt door de componist - weerom in functie van de tekstinhoud - op een bijzonder economische manier in al haar mogelijke combinaties verkend en benut.

Ook wat muzikale stijl betreft getuigt dit werk van het zoeken naar een versobering en essentialisering in de schrijfwijze. Traditionele en hedendaagse elementen worden op een haast natuurlijke manier met elkaar verzoend wat resulteert in een persoonlijk muzikaal idioom met een overtuigende zeggingskracht en waarin cantabiliteit steeds voorop staat. In het 'Magnificat' worden oude volksliederen, gregoriaanse motieven, litanie-aandoende repetities en canontechnieken in een nieuwe tonaliteit met elkaar geïntegreerd. Deze 'toonsoorten' zijn vaak ontleend aan boven- of polytonale toonreeksen. Het 'Magnificat' werd gecomponeerd in opdracht van het Vocaal Ensemble Musa Horti ter gelegenheid van hun tienjarig jubileum.

© Koen Uvin